

การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย*

อนงค์นาด ยิ้มช้าง¹ สุชานาฏ ไชยวรรณ² ชาลิศา เรืองสวัสดิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูปฐมวัยที่สอนระดับชั้นอนุบาล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบบสอบถามความสำคัญของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ และแบบประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นการประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งเครื่องมือการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีค่าความตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู มีจุดเน้นที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา ได้แก่ กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.20$) กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.16$) และผลงานหรือชิ้นงาน ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้านของเด็กในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านอารมณ์และจิตใจมีระดับการพัฒนาสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือด้านสังคมและด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 4.33$ และ $\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ สำหรับด้านร่างกายมีผลการประเมินในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.80$)

คำสำคัญ: การพัฒนา, แผนการจัดกิจกรรม, กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ, เด็กปฐมวัย

*บทความวิจัย สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559

¹ อาจารย์สาขาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: maury7925@hotmail.co.th

² อาจารย์สาขาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: Suchanad.c@gmail.com

³ อาจารย์สาขาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: max.chalika.r@gmail.com

The Development of Participatory Art Activity for Early Childhood Children *

Anongnat Yimchang¹ Suchanad Chaiwanna² Chalika Ruangsawat³

Abstract

The research aimed to 1) to develop the plan of the participatory art activity for early childhood children, and 2) to evaluate the achievement of the participatory art activity for early childhood children. The sample group consisted of preschool teachers in the schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1, in the first semester of the academic year 2016. The tools were the structural interview and the 5-scale-levels questionnaire for the development and the evaluation of the participatory art activity for early childhood children. The data analysis included mean, S.D., and content analysis.

According to the research, the findings are as follows:

1. The participatory art activity for early childhood children which is appropriate and consistent with the needs of the teacher highly emphasizes on art activity and children development promotion at the highest level ($\bar{X} = 4.53$). Next are process participatory art activity ($\bar{X} = 4.20$), an art activity for early childhood children ($\bar{X} = 4.16$), and pieces of work ($\bar{X} = 4.05$), respectively.

2. Regarding the achievement of the participatory art activity for early childhood children, it was found that the planning is able to encourage the 4 developments of children in overall at the high level ($\bar{X} = 4.24$). In regards to each aspect, the emotion and the mind have been developed at the highest level ($\bar{X} = 4.62$). Secondly, the social and the intellectual aspect are at the high level ($\bar{X} = 4.33$ and $\bar{X} = 4.18$, respectively). In terms of the least development skill, the physical aspect is at the medium level ($\bar{X} = 3.80$).

Keywords: activity planning development, participatory art, early childhood children

* Research Article, Early childhood Education program in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2016

¹ Lecturer of Early Childhood Education program in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: maury7925@hotmail.co.th

² Lecturer of Early Childhood Education program in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: Suchanad.c@gmail.com

³ Lecturer of Early Childhood Education program in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: max.chalika.r@gmail.com

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว องค์ความรู้ แนวคิดเชิงทฤษฎี และผลการวิจัยด้านพัฒนาการเด็ก พบว่า โอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็กแรกเกิดถึงโตของสมองสูงสุดอยู่ในช่วง 0-6 ปีซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 7-8) ดังนั้น หากเด็กปฐมวัยได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมและได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับเป็นสาเหตุสำคัญต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กที่ปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความคับข้องใจ และแสดงพฤติกรรมซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมออกมา เด็กบางคนใช้วิธีการปรับตัวด้วยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุกรานโดยวิธีต่างๆ เช่น การทะเลาะวิวาท ขว้างปาสิ่งของ ทำร้ายร่างกายเพื่อน หรือแย่งสิ่งของของเพื่อน เป็นต้น การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าววันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมากเวลาที่ผู้ใหญ่เห็นเด็กแสดงความก้าวร้าวมักจะทำโทษหรือห้าม ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและบรรเทาความก้าวร้าวมิให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและสังคม จึงควรหาทางออกที่เหมาะสม สามารถถ่ายทอดความเครียด ความคับข้องใจของเด็กให้ออกไปในรูปของการสร้างสรรค์ เช่น การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย การทำงานอดิเรกหรือกิจกรรมศิลปะ

ศิลปะมีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยทั้งในด้านส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ช่วยบำบัดปัญหาต่างๆ ให้แก่เด็ก และช่วยในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กด้วย คุณค่าของศิลปะที่มีต่อเด็กทั้งในแง่ของการส่งเสริมพัฒนาการ และแง่ของการบำบัดปัญหา นอกจากนั้นยังทำให้เด็กได้มีโอกาสร่วมกับผู้อื่นเป็นการฝึกนิสัยและทักษะทางสังคม ด้านอารมณ์ช่วยสนองความต้องการการแสดงออกและสร้างสรรค์ทำให้เด็กมีอารมณ์มั่นคง มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักหาทางแก้ปัญหาพึ่งตนเองและปรับตัวได้ กิจกรรมศิลปะ ที่เน้นการฝึกกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์เครียด คับข้องใจลงไปในการทำกิจกรรมนั้นแล้ว เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะอยู่เสมอ จะช่วยให้เกิดความชำนาญ เกิดความคล่องในการคิดและสร้างสมจินตนาการในการแสดงออก การได้ระบายอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กโดยการใช้นิ้วไล่เลาะสีไปมา การใช้กำปั้นทุบ การได้ขยี้กระดาษ ดินน้ำมันหรือดินเหนียว เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ของเด็ก และเกิดความซาบซึ้งในความงามศิลปะแบบกลุ่มทำให้เด็กได้เรียนรู้หลากหลายจากการทำงานร่วมกัน เช่น เรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มภายในโรงเรียนที่จะช่วยให้พวกเขาเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมภายนอกโรงเรียน ถ้าไม่จัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสร่วมกัน เขาจะกลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัวเคยชินกับการอยู่คนเดียว ทำงานคนเดียว การไม่เคยรับสิ่งใดจากผู้อื่นย่อมไม่รู้จักรับเสียสละ กิจกรรมศิลปะเป็น

กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แล้วยังเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มย่อยประมาณ 3 – 5 คน จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้การนำกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือมาใช้ในการปรับพฤติกรรมจะทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะยอมรับผู้อื่น รู้จักร่วมมือกับเพื่อนเพื่อความสำเร็จในการทำงาน (วไลพร มณเฑียรรัตน์ และคณะ, 2552)

การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมระบายสี เล่นกับสี ปั้นดิน ฝึก ตัด ปะ ประติมากรรมวัสดุ ในรูปแบบให้เด็กมีโอกาสทำ โดยสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันมีความรับผิดชอบงานของตนและส่วนรวมร่วมกัน ศิลปะที่เด็กต้องทำงานร่วมกันนี้เด็กจะมีโอกาสติดต่อ พูดคุยกัน มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปัน ประนีประนอม ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในทำงานจนบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน และยังรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะมีการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยในเรื่องการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กปฐมวัยด้วยคุณค่าของศิลปะที่มีต่อเด็กทั้งในแง่ของการส่งเสริมพัฒนาการ และแง่ของการบำบัดปัญหา นอกจากนี้ยังทำให้เด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นการฝึกนิสัยและทักษะทางสังคม ด้านอารมณ์ช่วยสนองความต้องการการแสดงออกและสร้างสรรค์ทำให้เด็กมีอารมณ์มั่นคง มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักหาทางแก้ปัญหาพึ่งตนเองและปรับตัวได้ช่วยให้พวกเขาเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ เพราะ มนุษย์ต้องอาศัยการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการจัดระบบระเบียบ และพัฒนาชีวิตให้อยู่ได้อย่างมีความสุข การคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติสำคัญที่มนุษย์ทุกคนมี (อารี รังสินันท์, 2540; Morgenthaller, 2001; Gordon and Browne, 1995) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ควรจัดพื้นที่ให้เด็กได้มีอิสระ และกล้าที่จะสร้าง วาด ร้อง เคลื่อนไหว และสื่อสารในวิถีของแต่ละคนเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะ การคิดเชิงสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการทางปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองทั้งสองซีกโดยเฉพาะซีกขวาและแสดงออกในทุกขอบข่ายพัฒนาการ ดังนั้นระดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจึงเปรียบเทียบ

สื่อกลางของเด็กแต่ละคนในการแสดงออกทางการคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นประสบการณ์ทางศิลปะเป็นสิ่งเดียวที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ด้วยความรู้สึกรู้จักโลก มีความรู้เกี่ยวกับโลก ที่เป็นภาพรวมโดยผ่านเส้นสีผิว ลักษณะรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ขนาดเล็ก ใหญ่ สูงตา เป็นการเรียนรู้ที่บริสุทธิ์เป็นธรรมชาติและเป็นตัวของเด็กเอง (Smidt,1998; Hammond, 1967, pp.275 – 282)

กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมศิลปะที่ครูให้เด็กทำ โดยให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเล็กประมาณ 3-5 คน เพื่อฝึกกล่อมเนื้อประสาทสัมผัสระหว่างมือและตาฝึกให้เด็กมีความอดทน ฝึกให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบ รู้จักชื่นชมในสิ่งสวยงามเกิดความเพลิดเพลิน มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง ฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกการปรับตัว การแสดงออกมีความมั่นใจในตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งจากผลงานวิจัยพบว่า หลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีหลักสำคัญ 2 ประการ คือ การสร้างเงื่อนไขให้เด็กคิดแก้ปัญหาผ่านสื่อปลายเปิดที่แปลกใหม่น่าสนใจ และนำเสนอความคิดออกมาอย่างเป็นรูปธรรมโดดเด่น รวมทั้งการสนับสนุนให้เด็กอนุบาลแสดงออกทางการคิดเชิงสร้างสรรค์ผ่านทั้งวัจนและอวัจนภาษา ภายใต้นบรรยากาศที่เป็นมิตร มีการยอมรับชื่นชมซึ่งกันและกัน (นิสิตดา อยู่อำไพ, 2549) จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์

การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของผู้เรียนจะทำให้การนำแผนไปใช้เกิดประสิทธิผลตรงตามความมุ่งหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การคิดเชิงสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการทางปัญญาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัยและสามารถพัฒนาได้ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ

กิจกรรมศิลปะที่จัดให้เด็กปฐมวัยได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-5 คน เพื่อฝึกกล่อมเนื้อประสาทสัมผัสระหว่างมือและตาฝึกให้เด็กมีความอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความรับผิดชอบ

ประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย
- การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ ครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูปฐมวัยที่สอนระดับชั้นอนุบาล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 23 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยที่สอนระดับชั้นอนุบาล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลโกรกพระ โรงเรียนอนุบาลเก่าเลี้ยว และโรงเรียนพุทธศึกษา กาน จำนวน 11 คน เพื่อนำแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองใช้ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นอนุบาล ต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี และมีผลงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง 2) เป็นผู้ที่มีความสนใจและสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยไปทดลองในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กปฐมวัย

เครื่องมือการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อการพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ระดับชั้นที่สอนในปัจจุบัน ความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อคำถามมีลักษณะเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความสำคัญของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ลักษณะคำถามเป็นมาตราการประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ภาพกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมการพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ

2. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ จำนวน 20 แผนเพื่อใช้ในการทดลองสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสม

โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและพบว่ามีความเหมาะสมในระดับดีและดีมากทุกรายการ ประเมิน ($\bar{X} = 4.20-4.67$)

3. แบบประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด ลักษณะคำถามเป็นมาตรการประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อประกอบด้วยการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผลการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญและพบว่ามีความความตรงระหว่าง 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นใช้การแจกแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามแก่ครูประจำชั้นระดับอนุบาล 1 และ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสร้างแผนการจัดกิจกรรมได้จำนวน 20 แผน และได้นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียน โดยรวบรวมข้อมูลประสิทธิผลของแผนจากการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1) กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย	4.16	0.47	มาก
2) ผลงานหรือชิ้นงาน	4.05	0.62	มาก
3) กิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.53	0.74	มากที่สุด
4) กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ	4.20	0.57	มาก
รวม	4.23	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดเน้นที่สำคัญมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ

สำคัญในระดับมากได้แก่ กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.20$) กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.16$) และผลงานหรือชิ้นงาน ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงแสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย

รายการประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1) การวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านร่างกาย	3.80	0.68	ปานกลาง
2) การวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ	4.62	0.67	มากที่สุด
3) การวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านสังคม	4.33	0.63	มาก
4) การวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านสติปัญญา	4.18	0.55	มาก
รวม	4.24	0.63	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการสำรวจประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าแผนแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้านของเด็กในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าด้านอารมณ์และจิตใจมีระดับการพัฒนาสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาอยู่ในระดับการพัฒนาสูง คือด้านสังคมและด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 4.33$ และ $\bar{X} = 4.18$ ตามลำดับ) ในด้านความสามารถในการพัฒนาน้อยที่สุดคือด้านร่างกายมีผลการประเมินในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.80$)

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู มีจุดเน้นที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย และผลงานหรือชิ้นงาน

2. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้านของเด็กในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก โดยด้านอารมณ์และจิตใจมีระดับการพัฒนาสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคมและด้านสติปัญญา สำหรับด้านร่างกายมีผลการประเมินในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. ให้ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านกิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยพบว่าครูให้ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านกิจกรรมศิลปะกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีระดับมากที่สุด เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีอายุและประสบการณ์การทำงานมานาน 11-15 ปี จบในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และใช้แผนการสอนหลากหลายรูปแบบ ทำให้ครูส่วนใหญ่ทราบว่าสิ่งใดหรือกิจกรรมใดจะสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ ครูอนุบาลเข้าใจความต้องการของเด็ก และจัดการพัฒนาเด็กรอบด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Langer (Langer อ้างถึงใน Robert, 1988) และอารยา สุขวงศ์ (2533) ที่ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กสามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยเด็ก ประสบความสำเร็จในแต่ละชิ้นงาน และงานใดควรจะพัฒนาความรู้ความสามารถ และได้รับการแนะนำในการเขียนรูปภาพ ซึ่งในการพัฒนาต้องปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกับอายุ ของเด็กแต่ละคนควรมีพัฒนาการด้านความรู้และอายุของเด็กในระยะเริ่มแรก จะได้มาจากการทำงานที่เหมาะสมเพราะเด็กต้องใช้ความคิดของตัวเอง ซึ่งงานนี้ต้องเกี่ยวข้องกับวัสดุ และกิจกรรมที่ทำโดยเฉพาะตัวบุคคลให้เหมาะสม

2. ครูมีความคิดเห็นการประเมินประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยโดยด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจมีระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ เป็นการประเมินพฤติกรรม การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้/ยอมรับความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการรับรู้/ยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น สอดคล้องกับ Luca. (1958 : 44-45) ที่ได้กล่าวว่าศิลปะมีความสัมพันธ์กับทุกวิชาในหลักสูตร และหลักสูตรที่สมบูรณ์จะต้องใช้วิชาศิลปะเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย สิ่งที่ครูควรตระหนักคือ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กแต่ละวัน เช่นเดียวกับจันทร์เพ็ญ พันธุ์โอสถ (2539, น.30) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะว่าสามารถช่วยพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การเรียนแบบร่วมมือเป็นทักษะสำคัญที่เด็กควรได้รับทั้งนี้เพราะ การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำให้เด็กรู้จักเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ในทางสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมในการอยู่ร่วมกัน และกิจกรรมศิลปะก็เป็นกิจกรรมที่สามารถใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบร่วมมือ เป็นการ

สร้างเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งนอกจากเป็นการฝึกให้เด็กได้อยู่ร่วมกันและแก้ปัญหา ร่วมกันแล้วยังเป็นการส่งเสริมความสามารถทางด้านต่างๆ แก่เด็กด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสวรสค์เขต 1 หรือสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ การให้ความรู้ครูในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริม การคิดเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลาย การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ของเด็ก และการสร้างตนเองให้เป็นผู้มีการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้ครูพัฒนาตนเองตลอดเวลาและสามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

2. ในการจัดกิจกรรมตามแผนครูอาจเพิ่มกิจกรรมการวัดและประเมินผลพัฒนาการด้านร่างกาย โดยประเมินการเจริญเติบโตของร่างกาย โครงสร้าง สัดส่วนและขนาดของร่างกาย และความสามารถในการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือของครูในโรงเรียนที่สังกัดหน่วยงานอื่นๆ เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะทำได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้กว้างขวางมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการสร้างความรู้แก่ครูอนุบาลในกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งควรมีการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับแผนกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (เมษายน, 2549). งานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง. *วารสารการศึกษา*

ปฐมวัย, 10(2), 51-59.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2537). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2*.

เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- จันทร์เพ็ญ พันธุ์โอสถ. (2539). ศิลปะการสอนที่ชีวิต. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2548). วิธีการ เกณฑ์ และเครื่องมือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารประกอบการอบรม 8-9 ตุลาคม 2548 (1-3,6,9-10). กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพยากรศึกษา.
- จิราภรณ์ ส่องแสง. (กรกฎาคม, 2549). ศิลปะกับเด็กปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 10(3), 43-54.
- เจนจิรา คงสุข. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วม ในการแก้ไข
ปัญหา. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการศึกษาปฐมวัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาการสัมมนาการปฐมวัย หน่วยที่ 8-11. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ชไมมน ศรีสุรภัย. (2540). ศึกษาสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวนและแบบปกติ. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการศึกษาปฐมวัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
กรุงเทพฯ.
- ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล. (2532). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2543). กระบวนการสร้างค่ายศิลปะ. กรุงเทพฯ: แมทส์ปอยท์.
- เชาวลิต ดาบแก้ว และสุรางค์ เหมทานนท์. (2532). การสอนศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ: แปลนพับ ลิขชิง.
- จิตติมา อุ่นใจ. (2538). การเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์ การ
เรียนแบบร่วมมือกับประสบการณ์ตามแผนปกติ. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาศึกษาปฐมวัยศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, นนทบุรี.
- คาราพร เปี่ยมงาม. (2544). การพัฒนาชุดการอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเทศบาลจังหวัดพิจิตร. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาศึกษาปฐมวัยศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, นนทบุรี.
- เทวี ประสาท. (2546). ศิลปะรากฐานแห่งการศึกษา. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

- ธนวดี สุกระกาญจน์. (2544). ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียน ในโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาปฐมวัยศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชั้นยรรณ์ ทินกร. (ตุลาคม, 2547). เส้น สี สื่ออารมณ์. *บันทึกคุณแม่*. 135 (11), 17.
- ชั้นยรรณ์ โชคชัยชุกุล. (มีนาคม, 2548). ศิลปะมีความสำคัญอย่างไรตอนเลือกโรงเรียนให้ลูก. *Baby Digest*. 5(44), 81.
- วไลพร เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์: รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Gordon, A. M., & Williams Browne, K. (1995). *Beginning & Beyond*. (4th ed). NY: Delmor.
- Hammond, S.L. and others. (1967). *Good Schools for Young Children*. New York: Macmillian.
- Smidt, T. (1998). Toward a prototype of expertise in teaching. *Journal of Teacher Education*, 55(4), 357-371.
